

(क) आर्थिक विकास :

(१) कृषि क्षेत्रका नीति तथा कार्यक्रम :

- कृषि तथा पशुपक्षीपालन व्यवसायलाई नगरपालिकाको सम्वृद्धिको मुख्य आधारको रूपमा विकास गरिनेछ । कृषि पेशालाई व्यावसायिकरण गरी सामाजिक मर्यादा र प्रतिष्ठाको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- कृषि विकासका लागि “घरघरमा नगर” भन्ने मूल उद्देश्य अनुरूप उन्नत विउ वितरण मार्फत सबै घरधुरीमा कार्यक्रम पुर्याइनेछ ।
- कृषिमा उत्पादनमा आधारित (PRODUCTION BASED) अनुदानलाई प्राथमिकता दिइनेछ । तरकारी, दुध उत्पादक कृषकहरूलाई विउ, प्राविधिक सहायता, बाली तथा पशु बीमा र बजारीकरणमा विशेष पोत्साहनको प्रवन्ध मिलाइनेछ । नगर दुग्ध तथा कृषि सहकारीको संस्थागत विकास गरिनेछ ।
- यसअघि व्यवसायिक पशुपालन र दुध पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास भएका वडा नं ३ खुमेल र ४ को लिवाडसँगै आगामी वर्ष वडा नं १,२,७ र ६ समेतमा विस्तारका माध्यमले मिल्क करिडोर (Milk caridoor) का रूपमा विकास गर्ने गरिनेछ । व्यवसायिक कृषकहरूलाई घाँस काट्ने च्यापकटर र दानामा अनुदानको विशेष प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
- दुध,अण्डा तथा मासु उत्पादनमा रोल्पा नगरपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउदै लगिनेछ । विगतको बाखा पकेट कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गरिनेछ । विदेशवाट सामाजिक र आर्थिक विप्रेषण आर्जन गरी फर्केका युवाहरु, सामुहिक लगानीमा व्यवसायीक बाखा पालन गर्ने कृषकहरूलाई तालिम, प्राविधिक सहायता, विमा र बजारीकरणमा अनुदानको प्रवन्ध गरिनेछ ।
- विगतमा वितरण भएका बोयर बोका, भैसी, कृषि यन्त्र उपकरणहरूको अभिलेखीकरण र उपयोगको अवस्थालाई नियमन गर्दै अनुदान सदुपयोग नगर्नेहरूका लागि आगामि वर्षदेखि अनुदानमा रोक लगाइनेछ । कृषि यन्त्र उपकरणहरूको मर्मत संम्हारको लागि नगरमा तयार भएका मिस्त्रीहरूको थप क्षमता विकासको व्यवस्था मिलाइने छ । अनुदान वितरणलाई माग र आवश्यकतामा आधारित **Output Based** हुने गरी लक्षित समुदाय र व्यवसायीको पहुँचयोग्य बनाइनेछ ।
- विदेशवाट फर्केका, पढेलेखेका, बेरोजगार सबै युवाहरूलाई कृषि पेशामा उत्प्रेरित गर्न विशेष कार्यक्रम ल्याइनेछ । बेमौसमी तरकारी खेती उत्पादनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । नगरको २०० स्थानमा गरिएको माटो परीक्षणको रिपोर्टको आधारमा संम्भाव्य वालीनाली र पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ । वडा नं २ र वडा नं ६ कोटगाउँ क्षेत्रलाई बर्सादको समयमा तरकारी उत्पादन गर्न पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- रोल्पा नगरपालिकाको दशैवटा वडामा “एक गाँउ एक उत्पादन” कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । यसका लागि माटो परीक्षण, किशानहरूको सुचिकरण, तालिम, अवलोकन भ्रमण, उन्नत विउविजन वितरण र प्राविधिक सेवा सहज रूपमा उपलब्ध गराइनेछ ।
- सहकारी र समुहको माध्यमवाट कृषि उत्पादन तथा बजारिकरणको अवस्थालाई थप व्यवस्थित गरिनेछ । रैथाने वीउको संरक्षण गर्दै आधुनिक वीउ उत्पादनका लागि विशेष कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- तरकारी तथा कृषि बालीमा प्रयोग गरिदै आएको अन्धधुन्द विषाधीलाई निरुत्साहित गरिनेछ । अर्गानिक उत्पादनका लागि कम्पोष्ट र जैविक मलको प्रयोगलाई बढवा दिइनेछ ।

- मौरीपालन लाई व्यावसायिक बनाउने कार्यक्रम ल्याइनेछ । यसका लागि सम्भावित क्षेत्रका किसानहरुका लागि आधुनिक मैरीघार र क्षमता विकास गरिनेछ । गरिवसँग विश्वेश्वर कार्यक्रम, युवा स्वरोजगार कार्यक्रम र मागमा आधारित कार्यक्रमहरुलाई यसतर्फ केन्द्रित गरिनेछ ।
- कृषि उत्पादनलाई भण्डारण र बजारीकरणको लागि नगरपालिका क्षेत्रमा एक चिस्यान केन्द्र (COLD STORE) आवश्यक भएको कृषकहरुको माग भएकोले सो कार्यका लागि बजेट विनियोजन गरिनेछ । उक्त कार्यमा प्रदेश तथा सघीय सरकारसँगको समेत सहकार्य बढाउन पहल गरिनेछ । किशानको उत्पादनको बजारीकरणका लागि जिल्ला तथा जिल्लाबाहिरका अन्य बजार, चिस्यान केन्द्र तथा व्यापारीहरुसँगको **Network** विस्तार गरिनेछ ।
- माडिचौर, धावाड, मुलपानी, वाजावाड, धवाड, देउराली, लाल्टीवाड लगायत थप संभावित क्षेत्रहरुको पहिचान गरि नगदे वाली फलफुल तथा तरकारी पकेट क्षेत्रहरुको घोषणा गरिनेछ ।
- परम्परागत र जीवननिर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई आधुनिक, व्यावसायिक र प्रविधियुक्त बनाई कृषि पशुपंछी पालनको माध्यमले आयआर्जन,स्वरोजगार सृजना आर्थिक विकास र आत्मनिर्भर हुने प्रकृतिका कार्यक्रमलाई अगाडि बढाइने छ ।
- कृषि उत्पादनको बजारीकरणका लागि लिवाङ्गमा निर्माण भएको हाटबजार केन्द्रलाई थप व्यवस्थित गरी ग्रामिण क्षेत्रका अन्य स्थानहरुमा पनि कृषि उपज उत्पादनको **पर्दशनी र बजारीकरणको** लागि पहल गरिनेछ ।
- तरकारीमा आत्मनिर्भर हुन करेसावारी निर्माणमा प्रोत्साहन गरिनेछ । फलफुलको बढ्दो आयतलाई कमी गर्न एक घर एक फलफुलको नितिलाई निरन्तरता दिइनेछ । वडा नं १० को भूम, साउनेपानी,रागाँजुदे वडा नं ७ को जंघा, ९को हाडवाग र फाल्जालाई सुन्तला पकेटको रूपमा विकास गर्न थप कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ । यसका लागि माटो परीक्षण, विउवीजन, उन्नत जातका फलफुलका विरुवाहरु, र प्राविधिक सहायता उपलब्ध गराउदै लगिनेछ । किशानहरुलाई व्यवसायी बनाउन प्रतिखाडल रु १०० का दरले अनुदान उपलब्ध गराउदै आइएकोमा उक्त कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- बसेँ आलु उत्पादनको पकेट क्षेत्रको रूपमा रहेका वडा नं १० र ९ का र अन्य ठाउँका कृषकहरुलाई व्यावसायिक आलुखेतीको उत्पादन बढाउनका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ । रोल्पा नगरको उत्पादित लोगो अकित लेवलिड र प्याकेटिड गरी निर्यातका लागि बाह्य बजारको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- किसानहरुलाई कृषि उपज उत्पादन तथा बजारीकरणमा प्रोत्साहन गर्न **लिवाडलाई कोशेली कार्यक्रम** अभियानका रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । आफ्नै खाद्यन्त उत्पादन मकै, गौ, जौ, फापर लगायतका बाली र तरकारीलाई उपभोग गर्दै बढ्दो चामल, तरकारीको निर्यातलाई निरुत्साहित गर्दै लगिनेछ ।

(२) पर्यटन नीति :

- नगरक्षेत्रका पर्यटकिय आर्कषणका सम्भाव्य स्थानहरुको पहिचान, पर्वद्धन र प्रचार(प्रशार गर्दै आन्तरिक एवं वाह्य पर्यटक भित्राउन कार्यमा विशेष पहल गरिनेछ । स्वगद्वारी, भ्यूटावर, लिवाड.,जलजला पर्यटन सर्किटको विकासका लागि आउँदा वर्षमा **पर्यटन विकास सम्मेलनको** आयोजना गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको गौरवको आयोजनाको रूपमा रहेको जनयुद्ध स्मृति भ्यूटावर, रक गार्डेन, चिल्डेन पार्क लगायतका क्षेत्रमा थप पर्यटकिय पूर्वाधारको विकास गरी प्रचार प्रशार र पर्यटकिय गन्तव्यको रूपमा विकास गरिनेछ । यस कार्यमा हालसम्म सहयोग गर्ने सबै व्यक्ति निकायमा धन्यवाद सहित आभार व्यक्त गर्दछौ ।
- पर्यटनको प्रचुर सम्भावना बोकेका जलजला क्षेत्र, सातदोबाटा क्षेत्र, दावोट क्षेत्र, घामतारा क्षेत्र, मधुरमा, कालिपोखरी, चुनारे भिर, गुफालेख, रिकेश्वर तातोपानी, तिलाचौर युद्धक्षेत्र, सिद्धथान, तामाखानी क्षेत्र, ओखेनी

क्षेत्र लगायतका पर्यटकिय क्षेत्रहरूलाई समेटेर एकीकृत पर्यटन सर्किटको को विकास गरिनेछ । आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकका लागि आर्कषित गर्नका निम्ति पूर्वाधार विकास, मनोरञ्जन, पिकनीक स्पोर्ट जस्ता अत्यावश्यक कुराहरूको विकासका लागि पहल गरिनेछ । पर्यटकिय क्षेत्र जलजला आवागमनका लागि यातायात, पैदल मार्ग, केबुलकार तथा अन्य विकल्पहरूको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।

- पर्यटनको विकास र विस्तारका लागि सातदोवाटामा रहेको भ्यूटावर, गुरुडगाउँमा रहेको होमस्टे, जंकोटको मगर संग्राहलय, कोटगाउको दलित संग्राहलयको प्रचार-प्रशार र पूर्वाधारको थप विकास गर्दै लगिनेछ । शाहासिक खेलकुद र पर्यटनका लागि चुनारेभिरको सुरक्षा व्यवस्थापनका लागि घेरावार गरिनेछ । थप पूर्वाधार विकास र पर्यटन पर्वद्धनका लागि निजी क्षेत्रसँगको सहकार्य लागि गरिनेछ । नगरक्षेत्रका अन्य सम्भाव्य स्थानहरूमा मौलिक भाषा, संस्कृति, भेषभूषा भल्कने गरी होमस्टेको स्थापना, विस्तार र विकासमा जोड दिइनेछ।
- रोल्पा जिल्ला जनयुद्धको उदगम् स्थल समेत भएकाले युद्ध पर्यटनको प्रचुर सम्भावना बोकेको छ । यसै कुरालाई मध्यनजर गर्दै नगरपालिकामा युद्ध पर्यटनको लागि वृहत योजना तथा कार्यक्रमहरू अगाडि वढाइनेछ । सातदोवाटोको भ्यू टावरमा स्थापना गरिएको जनयुद्ध संग्रहालयको थप व्यवस्थापन र प्रचार प्रशार गरिनेछ । बन्जी जम्प, जल पर्यटन, हाई अल्टिच्यूट ट्राभलिङ्ग जस्ता साहसिक पर्यटनका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरि पूर्वाधार विकास एवं प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- आगामी आर्थिक वर्षदेखि पर्यटकहरूको अभिलेखिकरण सुरु गरिनेछ । **WelCome to Rolpa**, रोल्पाको कोशेली लाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । पर्यटन क्षेत्रको विकासका लागि प्रदेश, संघीय सरकारका अतिरिक्त निजी क्षेत्रसँगको समन्वय र सहकार्यलाई मजवुत बनाइनेछ ।

(३) उद्योग/घरेलु उद्योग सम्बन्धी नीति :

- नगर क्षेत्रमा घरेलु तथा उद्योग स्थापनाका लागि विशेष पहल गरिनेछ । लगानी सम्मेलनवाट प्राप्त सुभाब सल्लाहलाई मध्यनजर गर्दै लगानीकर्तालाई उद्योग क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रोत्साहन गर्ने नीति अंगिकार गरिनेछ । नगरपालिकाको निश्चित क्षेत्रलाई औद्योगिक क्षेत्रको रूपमा विकास गर्न सम्भाव्यता अध्ययन कार्य सुरु गरिनेछ ।
- लघु उद्यमीहरूको क्षमता विकास, उत्पादनको गुणस्तर सुधार र वजारीकरणको लागि विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।
- मेडपा कार्यक्रमलाई स्थानीयको माग र आवश्यकताका आधारमा **Need Assessment** गरेर थप व्यवस्थित गरिनेछ । तयार भएका उद्यमीहरूलाई व्यवसायिक योजनाका आधारमा प्रोत्साहनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । प्लास्टिक प्याकेटिङको साटो नगरपालिकाका कार्यक्रमहरूमा स्थानीय पातवाट बनेका टपरीहरूको नै प्रयोग गर्ने कुरामा जोड गरिनेछ । सबै सरकारी कार्यालय, मेला महोत्सव, होटल, रेष्टुरेन्ट र व्यवसायीहरूलाई स्थानीय उत्पादन प्रयोग गर्न समन्वय र सहकार्य गरिनेछ । आगामी वर्ष नगरको वडा नं १ र २ मा टपरी उत्पादनको लागि यन्त्र उपकरण, तालिम प्रशिक्षणको प्रवन्ध मिलाई सघन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- अल्लो खेतीको सम्भाव्यता रहेको वडा नं १० को पेवा र ९ को ह्वामा क्षेत्रमा अल्लो प्रशोधन र उद्यमी तयारका लागि विशेष कार्यक्रमहरू ल्याइनेछ । उक्त क्षेत्रका किशानहरूका लागि व्यवसायिकता अभिवृद्धि गर्न तालिम, उद्यम विकास र उपकरणको सहज पहुँचको प्रवन्ध मिलाइनेछ ।

- मिनरल वाटर, जडिबुटि प्रशोधन, अल्लो धागोका सामग्री उत्पादन, नेपाली कागज उद्योग, वास,काठ तथा हस्तकलाका सामग्रीहरूको उत्पादन गर्ने गरी स्थापना हुने उद्योगहरूलाई उत्पादित सामग्री, निर्यातको अवस्था र सृजना गरेको रोजगारीका आधारमा प्रोत्साहन गर्दै लगिनेछ ।

(४) सहकारी सम्वन्धी नीति :

- ❖ 'गाउँगाउँमा सहकारी घरघरमा भकारी'को नारालाई आत्मासाथ गर्दै सहकारी क्षेत्रलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ'
- ❖ नगर क्षेत्रमा रहेका सहकारीहरूको अभिलेखन गरिनेछ । सहकारीलाई CO-POMIS प्रणालीमा आवद्धिकरण गरिनेछ । तालिम प्रशिक्षण र सहकारी शिक्षाको माध्यमले सहकारी क्षेत्र सञ्चालनलाई यसका उद्देश्य र मर्मवमोजिम सञ्चालन र नियमन प्रणाली स्थापना गरिनेछ ।
- ❖ गाउँगाउँमा फैलिएका लघुवित्तहरूको चर्को व्याजदरलाई नियमन र समन्वय गरिनेछ,
- ❖ समुदाय स्तरमा छरिएर रहेको श्रम र पुजीलाई एकिकृत गरी सामुहिक खेती, पशुपक्षीपालन र उद्यमशिलता पर्वद्धन कार्यमा जोड दिइनेछ,
- ❖ जनतामा बचत गर्ने वानीको विकास गर्न जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

(५) बैदेशिक रोजगार सम्वन्धी नीति:

- ❖ बैदेशिक रोजगारीवाट प्राप्त आर्थिक सामाजिक विप्रेषणले व्यक्तिगत र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा ठुलै योगदान पुराएजस्तो देखिए पनि दीर्घकालमा स्वदेशमै स्वरोजगार सृजना गर्नुपर्ने भएकोले युवाहरूलाई सीपमुलक तालिम र व्यवसायिक शिक्षामा जोड दिइनेछ,
- ❖ बैदेशिक रोजगारीमा रहेका परिवारको लगत लिई तिनिमाभक्त वित्तिय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ❖ विगत वर्षहरूमा जस्तै नगरपालिकासँग स्वरोजगार कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गरिनेछ । नगरपालिका क्षेत्रमा रहेको प्रधानमन्त्री रोजगार शाखालाई वेरोजगार युवाहरूको विवरण संकलन, उनीहरूमा रहेको सीप र गर्न खोजेको व्यवसाय, बैदेशिक रोजगारीवाट फर्केका युवाहरूले आर्जन गरेको सीप र अनुभवको अभिलेखन जस्ताकार्यहरू गर्नेगरी रोजगार सुचना शाखाको रूपमा विकास गरिनेछ । प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।
- ❖ बैदेशिक रोजगारीमा रहेका नगरवासीहरूको अभिलेखित गरिनेछ । बैदेशिक रोजगारीका क्रममा मृत्यु भएका व्यक्तिहरूको परिवारलाई संवेदना स्वरुप आर्थिक सहायताको सुरुवाती गरिनेछ ।
- ❖ हाल सञ्चालनमा रहेको सामी परियोजनासँग सुरक्षित बैदेशिक रोजगारीका लागि गन्तव्य पहिचान, श्रम बजारको खोजी, बैदेशिक रोजगारीका क्रममा हुने ठगीबारे सावधानी र बैदेशिक रोजगारी पछि पारिवारीक एकीकरण सम्मका कार्यमा एकीकृत रूपमा कार्यसञ्चालन गर्ने गरी सहकार्य गरिनेछ ।

(ख) सामाजिक विकास :

(१) स्वास्थ्य सम्वन्धी नीति:

- नागरिकको स्वास्थ्य सम्वन्धी मौलिक हकको कार्यान्वयन गर्न गुणस्तरीय आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा सबै नागरिकहरूको सहज पहुँच सहज गरिनेछ । एक वडा एक व्यवस्थित स्वास्थ्य केन्द्रको नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ । आवश्यकताका आधारमा थप स्वास्थ्य संस्थाहरूको स्थापना, स्तरोन्नती र जनशक्ति व्यवस्थापन गरिनेछ । आगामी वर्षभित्रैमा सुविधासम्पन्न ह्वामा स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ ।

- सुत्केरी आमा र नवजात शिशुको स्वास्थ्य अवस्थामा विशेष जोड दिइनेछ । उपमेयर सँग आमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । स्वस्थ संस्थामा सुत्केरी हुने आमाहरूलाई आमासँग उपमेयर कार्यक्रम अन्तर्गत रु ५०० नगदै उपलब्ध गराउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- प्रदेशिक अस्पतालको पूर्वाधार निर्माण र अस्पतालको स्तरोन्नती गरेर सय शैयाको विज्ञसहितको सुविधासम्पन्न अस्पतालको रूपमा विकास गर्न समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- जापानी दुतावाससँगको सहकार्यमा निर्माणाधिन स्वास्थ्य केन्द्र लिवागंको निर्माण सम्पन्न भईसकेकोले यसलाई अझ व्यवस्थित र विशेष सेवा सहित नगरको नमूना स्वास्थ्य केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ।
- योग, प्राकृतिक चिकित्सा प्रणाली र आयुर्वेदिक उपचार प्रणालीको माध्यमले स्वस्थ नागरिक विकासमा पहल गरिनेछ । नगरपालिका अन्तर्गतका वनक्षेत्रमा उपलब्ध जडिवुटीको पहिचान, प्रशोधन र अनुसन्धानका लागि अनुसन्धान केन्द्र र आयुर्वेद विद्यालयको स्थापना गर्न पहल गरिनेछ ।
- विद्यालय उमेर देखिनै बालबालिकाहरूमा स्वास्थ्य र पोषणको बारेमा जानकारी गराई स्वस्थ नागरिक उत्पादन गर्न विद्यालय स्वास्थ्य कार्यक्रम लाई अगाडि बढाइनेछ । विद्यालय उमेर समूहका भण्डै ११ हजार विद्यार्थीहरूको बर्षमा कम्तिमा २ पटक स्वास्थ्य परीक्षणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- नगरका प्रत्येक वडामा स्वास्थ्य चौकिको निर्माण अभियान लाई निरन्तरता दिइनेछ । भौतिक पूर्वाधार सँगै विज्ञ जनशक्ति, स्रोतसाधन, क्षमता विकास, अत्यावश्यक यन्त्र उपकरणको लागि विशेष प्रवन्ध मिलाउदै लगिनेछ । यस्ता संस्थाहरूमा आवश्यक औषधि, खोपको समुचित वितरण उपलब्ध गराई रिफरल केन्द्रको रूपमा विकसित गरिनेछ
- स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धि जनचेतना अभिवृद्धि गरी HIV/AIDS, लागू पदार्थ दुर्व्यसनी नियन्त्रण र तिनको हेरचाहको लागि विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरूको सहयोग, समन्वय र साभेदारी गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ । सामाजिक विकृति र समस्याको रूपमा रहेको मदिरा तथा लागू पदार्थ दुर्व्यसनीलाई नियन्त्रण तथा व्यवस्थापनका लागि तत्काल नगरक्षेत्रभरमा एकरूपता कायम हुने गरी नीतिगत प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
- नगरपालिका स्तरमा ब्लड बैंक स्थापना प्रक्रियालाई रेडक्रस रोल्पा, रोल्पा जिल्लास्थित सबै स्थानीय तह, प्रदेश तथा अन्य सहयोगी निकायहरूसँगको साभेदारीमा अगाडि बढाइनेछ ।
- कोरोना महामारीका कारण सृजित समस्याबाट पाठ सिक्दै आपतकाल र विपद्मा नागरिकको जीवन रक्षा र आपतकालिन उपचारको लागि पूर्वतयारी गरिनेछ । नगरपालिका क्षेत्रमा एक सुविधासम्पन्न प्रयोगशाला स्थापनाको लागि सघीय तथा प्रदेश सरकारसँग समन्वय तथा पहल गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रमलाई विशेषज्ञ सेवा सहित यस बर्षपनि निरन्तरता दिइनेछ । अपांग बालबालिकाहरूको पहिचान र उपचारको प्रवन्ध मिलाइनेछ । प्रदेशिक अस्पताल र रोल्पा आखा अस्पताल सँगको समन्वय र सहकार्यलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।
- आगामी बर्षभित्रमा नगरको स्वास्थ्य नीति तर्जुमा गरी कार्यन्वयनमा लगिनेछ ।
- ग्रामिण क्षेत्रमा रहेका गर्भवती आमाहरूको लागि ग्रामिण भिडियो एक्सरे कार्यक्रमको सुरुवाती गरिनेछ । गाउँघर क्लिनिक तथा खोप कार्यक्रममा खटने स्वास्थ्यकर्मी र राष्ट्रिय सामुदायिक महिला स्यम सेवकहरूका लागि यातायात खर्चको प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
- किशोर किशोरीमैत्री स्वास्थ्य संस्था, पोषणमैत्री स्वास्थ्य संस्था, सस्थागत सुत्केरी, पूर्ण खोप सुनिश्चितता र दीगोपनाका लागि विशेष कार्यक्रमहरू ल्याइनेछ ।

(१) शिक्षासम्बन्धी नीति

- ❖ “दक्ष शिक्षक गुणस्तरीय शिक्षा, समृद्ध र समुन्नत रोल्पा नगरपालिका हाम्रो इच्छा” भन्ने आर्दश वाक्यका साथ आगामी ५ वर्षलाई सामुदायिक विद्यालय सुधार अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ, यो कार्यमा सघीय सरकारको सामुदायिक विद्यालय सुधार दशकका नीति, कार्यक्रम र कार्ययोजना तथा प्रदेश सरकारका शैक्षिक सुधारका कार्यक्रमसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- ❖ नगरपालिकाको समग्र शैक्षिक गुणस्तर उन्नयनका लागि तयार गरिएको नगर शिक्षा योजना लाई सरोकारवालाहरूको बीचमा पुर्याई रोल्पा नगरपालिकालाई शैक्षिक हब (Educational Hub) बनाउने दिशामा नतिजामुखी ढंगले कार्यन्वयनमा अघि बढिनेछ, मानव संसाधन प्रक्षेपणका आधारमा शिक्षालाई सीपविकास, श्रमलाई सम्मान गर्ने, आयआर्जन र रोजगारीसग आवद्ध गर्ने गरी प्राविधिक शिक्षाका नयाँ कार्यक्रमहरू विस्तारमा जोड दिइनेछ । प्राविधिक शिक्षा छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै यसलाई अभि लक्षित समूह केन्द्रित, माग र श्रम बजारको आवश्यकतामा आधारित बनाउदै लगिनेछ ।
- ❖ वडा शिक्षा योजना अनुरूप सामुदायिक विद्यालयहरूलाई र वडा शिक्षा समितिसँगको समन्वयमा नक्सांकन तथा पुर्नवितरण गरिनेछ । नगरपालिकाको प्रत्येक वडामा कम्तिमा एक विद्यालयलाई नमूना विद्यालयको रूपमा विकास गर्ने गरी आगामी बजेट केन्द्रित गरिनेछ । विद्यालयमा रहने निजी शिक्षकहरूको मापदण्ड निर्धारण गरिनेछ ।
- ❖ नगरपालिकाको न्यून आन्तरिक आय तथा सघीय सरकारबाट प्राप्त अनुदानमा समेत कटौति भएको कारणका बावजुत पनि नगर स्यम सेवक शिक्षकहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ । समयसापेक्ष पारिश्रमिकका लागि पहल गरिनेछ ।
- ❖ संस्थागत विद्यालयहरूको वर्गिकरण, शुल्क निर्धारण, छात्रवृत्ति वितरण, सवारी साधन व्यवस्थापन जस्ता कार्यहरूलाई नियमन र व्यवस्थापन मार्फत नाफामूलकभन्दा पनि सेवामूलक बनाउन संस्थागत विद्यालय न्यूनतम मापदण्ड निर्देशिकाले तोकेका आधारमा संस्थागत विद्यालयहरूसँग समन्वय र सहकार्य अघि बढाइनेछ । नगरक्षेत्रका सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयहरूका बीचमा असल अभ्यासहरू (Best practice)को अवलम्बन, साभेदारी र समन्वय गरिनेछ
- ❖ विद्यार्थीहरूलाई विद्यालयको शैद्धान्तिक शिक्षासँगै श्रम र उत्पादनसँग आवद्ध गर्न, श्रमप्रति सकारात्मक सोचको विकास गर्न, कृषि उत्पादनका नविनतम प्रविधिवाले जानकारी दिन पेशा व्यवसाय र प्रविधि अध्यापन हुने आधारभूत र मावि तहका विद्यालयहरूलाई विद्यालय करेसावारी र बगैचा कार्यक्रमको सुरुवाती गरिनेछ । यसै वर्षदेखि स्थानीय पाठ्यक्रम कक्षा (६-८) लाई कार्यन्वयनमा लैजानुका साथै आगामी वर्ष स्थानीय विषयको पाठ्यपुस्तकको पीआरसी कपि तयार गरिनेछ ।
- ❖ प्रधानाध्यापकहरूसँग कार्यसम्पादन करार सम्भौता गरिनेछ, नतिजामूलक कार्यसम्पादन सम्भौताका आधारमा कार्यसम्पादन र प्राप्त नतिजाका आधारमा विषयगत शिक्षक, प्रधानाध्यापक र विद्यालयहरूलाई Performance Based Grants सुरुवात गरिनेछ । शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको तलव भत्ता मासिक रूपमा बैंक मार्फत भुक्तानीका लागि पहल गरिनेछ ।
- ❖ नगर क्षेत्रमा रहेका सामुदायिक सिकाई केन्द्रलाई क्रियाशिल बनाइनेछ, यस्ता सिकाई केन्द्रलाई अभिभावक शिक्षा, सामुदायिक सचेतीकरण र निरन्तर शिक्षाका कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा परिचालन गरिनेछ । सामुदायिक सिकाई केन्द्रलाई अगुवा विद्यालय र वडा कार्यालय प्रति उत्तरदायी बनाइनेछ । यस्ता

केन्द्रहरुलाई सूचना केन्द्रको रूपमा विकास गर्न कम्प्युटर, निःशुल्क इन्टरनेट र पुस्तकालयको व्यवस्था गरिनेछ ।

- ❖ हालसम्म विद्यालयमा भर्ना नभएका, कोरोना (Covid -19) प्रभावित, गरिव, विपन्न, द्वन्द्वपिडित, शहिद परिवार, लगायतका लक्षित समूहका बालबालिकाहरुलाई आगामी वर्षभित्र विद्यालयमा भर्ना गरी अनिवार्य आधारभूत शिक्षाको प्रत्याभूत गराइनेछ, नगरक्षेत्रमा सञ्चालित फरक क्षमता भएका बालबालिकाहरु अध्ययनरत विद्यालयहरुलाई सवलीकरण गरी बालमैत्री व्यवस्थापन मार्फत बालबालिकाहरुको चौतर्फी विकासमा जोड दिइनेछ ।
- ❖ शिक्षा क्षेत्रको विपद् प्रतिकार्य योजना निर्माण, विद्यालयमा तत्काल कार्यसञ्चालन गर्न कोरोना सुरक्षा किड्स उपलब्ध गराइनेछ । विद्यार्थीहरुको स्वास्थ्य र पोषण अवस्थामा सुधारका लागि स्वास्थ्य सस्थाहरुसँगको समन्वयमा विद्यार्थीहरुको वर्षमा कम्तिमा २ पटक स्वास्थ्य परीक्षणको व्यवस्था मिलाउनुको साथै विद्यालयमा जंक फुडको प्रयोगलाई निषेध गरिनेछ । दिवा खाजा कार्यक्रममा किशानकै स्थानीय उत्पादन प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- ❖ विद्यालयमा सूचना तथा सञ्चार प्रणालीको प्रयोगमा वढवा दिइनेछ, प्राथमिक तहको विद्यालय देखि नै कम्प्युटरको माध्यमले शिक्षण सिकाई गरिनेछ, आगामी वर्षभित्रमा सबै माध्यमिक तहका विद्यालयहरुमा डिजिटल र भर्चुवल कक्षा सञ्चालन गरिनेछ । सामुदायिक विद्यालय र त्यहाँ अध्ययनरत शिक्षकहरुमा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई वढाउन साभेदारी कार्यक्रम मार्फत अनुदानको व्यवस्था मिलाइनेछ । सबै विद्यालयहरुमा उच्च गतिको इन्टरनेटको प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
- ❖ विद्यालय शिक्षाको जगका रूपमा रहेका बालविकास केन्द्रहरुलाई क्रमश स्तरोन्नती गर्दै लगिनेछ, बालविकास केन्द्रको भौतिक व्यवस्थापन, सामग्री व्यवस्थापन र शिक्षकहरुको क्षमता विकास गर्दै हालसम्म बालविकास केन्द्र नभएका विद्यालयहरुमा यो वर्ष पनि सहायता अनुदानको व्यवस्था मिलाइनेछ, समुदायमा सञ्चालनमा रहेका बालविकास केन्द्रहरुलाई विद्यालयमा आवद्ध गराइ सबैका लागि पोषिलो खाजाको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ❖ बृहत विद्यालय सुरक्षा कार्यक्रमलाई क्रमश सबै विद्यालयहरुमा लगिनेछ । एकिकृत प्रारम्भिक बालविकास योजनालाई कार्यन्वयनका लागि युनिसेफसँगको समन्वय, सहकार्यलाई मजबुत बनाइनेछ । परीक्षणको रूपमा ५ वटा विद्यालयहरुलाई तीनतारे अवधारणाको कार्यन्वयनमा लगिनेछ ।
- ❖ नगरक्षेत्रका विद्यालयहरुको अनुगमन र मूल्यांकनको लागि वडाको अगुवा विद्यालय (Leader to feeder) अनुगमन मोडल अपनाइनेछ, वडा कार्यालय सँगको सहकार्यमा विषयगत रोष्टर, प्रधानाध्यापक र विषयगत विज्ञ शिक्षकहरुको टोली बनाई समूह सुपेरीवेक्षण र पेशागत सहायता प्रदान गरिनेछ । अनुगमन मूल्यांकन प्रणालीलाई सूचकमा आधारित (indicator Based) बनाई सिकाई सुधार र गुणस्तर अभिवृद्धिमा जोड दिइनेछ ।
- ❖ निशुल्क प्राविधिक छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई न्यूनतम शैक्षिक उपलब्धि र इन्टान्स परीक्षाका आधारमा मात्र उपलब्ध गराइने गरी नीतिगत परिमार्जन गरिनेछ । छात्रवृत्तिमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको हरेक वर्ष दिक्षान्त समारोह आयोजना गरिनेछ । । छात्रवृत्ति सुविधामा प्राविधिक शिक्षा अध्ययन पुरा गरेकाहरुलाई सामाजिक उत्तरदायित्व अभिवृद्धि गर्न नगर क्षेत्रमा योगदानका लागि मापदण्ड तयार गरिनेछ ।
- ❖ विद्यार्थी संख्या र भुगोलको आधारमा विद्यालयहरुलाई नक्सांकन गरिनेछ । न्युन विद्यार्थी संख्या भएका विद्यालयहरुलाई मर्ज गरिनेछ । शिक्षकहरुको सरुवालालाई स्वचातिल बनाइनेछ । पेन्सन अवधि पुगेका र उमेरले ५५ वर्ष काटेका शिक्षकहरुलाई ससम्मान स्वेच्छिक अवकासका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ । आगामी

वर्षभित्रमा माध्यमिक विद्यालयहरूमा योग्यता पुगेका ज्येष्ठ शिक्षकहरूलाई प्रधानाध्यापकको जिम्मेवारी प्रदान गरिनेछ ।

(३) खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी नीति:

- ❖ सबै नगरवासीहरूलाई स्वस्थ पिउने पानीको व्यवस्था मिलाइनेछ । एक घर एक खानेपानी धारा” को नीतिलाई कार्यान्वयनमा लैगिनेछ ।
- ❖ रोल्पा नगरपालिकाको केन्द्र एवं सदरमुकाम लिबाङ तथा आसपासका वडाहरूमा अस्तव्यस्त अवस्थामा रहेको खानेपानीको अवस्थालाई दिर्घकालिन रूपमै समाधान गर्न शहरी खानेपानी आयोजनाको कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ❖ खानेपानीको समस्यामा रहेका वस्ती तथा स्थानहरूको पहिचान गरि क्रमैसँग खानेपानी आयोजनाहरू सञ्चालन गरिनेछ । जमिनमा पानीको चिस्यान कायम गर्न पुराना पोखरी, कुवाहरूको मर्मत, संहार र रिचार्ज पोखरीको निर्माण कार्य अघि बढाइनेछ ।
- ❖ वडा नं ३ खुमेल र वडा नं ६ कोटगाँउलाई आगामी वर्षभित्रै स्वच्छ खानेपानी भएका वडा घोषणा घोषणा गरिनेछ । नगरक्षेत्रका सबै पानीका मुहानहरूको पानीको शुद्धता परीक्षण गर्न नगरको खानेपानी शाखा र पानी परीक्षण ल्यावको संस्थागत क्षमता विकास गरिनेछ । खानेपानीका समस्या देखिएका वडा नं १ को खेवासे र ९ को हवामा क्षेत्रका खानेपानीका आयोजना अघि बढाउनका लागि यस युनिसेफसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- ❖ नगर क्षेत्रमा उत्पादन हुने फोहोरलाई घेरैदेखि वर्गिकरण अनिवार्य गरिनेछ । ठाउँठाउँमा फोहोर संकलन केन्द्र स्थापना र बाढैमहिना फोहोर संकलन विर्षजन गर्नसक्ने गरी तयारी गरिनेछ । टोलविकास संस्था र नगर प्रहरीले यस कार्यमा अगुवाई गर्नेछन् ।
- ❖ सार्वजनिक स्थलको सरसफाई तथा स्वाच्छता कायम गर्न नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ । बजारक्षेत्रमा निर्माणाधिन सार्वजनिक शौचालयहरू पूर्णता दिइनेछ । टुडिखेल आसपासमा सार्वजनिक धाराहरूको प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
- ❖ “स्वच्छ खानेपानी, सफा घर र स्वस्थ जीवन” को नारालाई कार्यान्वयनमा लैजान स्थानीय समुदाय, नागरिक समाज, सघंसस्थाहरूको समन्वय र नगरपालिकालाई स्वच्छ, सफा र सुन्दर नगरीको रूपमा विकास गरिनेछ।

(४) कला तथा संस्कृति सम्बन्धी नीति:

- ❖ नगरक्षेत्रभित्रका संस्कृतिक विविधताको संरक्षण, संवर्द्धन र विकास गरिनेछ । मगर गुरुङ्ग, नेवार, बाहुन, क्षेत्री लगायतका जातजातीहरूको सँस्कार र सँस्कृतिलाई पर्यटन विकाससंग आवद्ध गरिनेछ ।
- ❖ रोल्पा नगरपालिकामा रहेका बहुसंख्यक जाति मगरहरूले शासन चलाएको स्थान जंकोटलाई मगर संग्राहलयको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- ❖ कला, साहित्य र संस्कृतिको क्षेत्रमा विशेष योजना निर्माण गरि मौलिक कला, संस्कृती र भेषभूषालाई विकास, संरक्षण र नयाँ पुस्तामा हस्तान्तरण गरिनेछ ।
- ❖ विशेष महत्व बोकेको रोल्पा सृजना महोत्सवलाई नगर कला साहित्य प्रतिष्ठान मार्फत निरन्तरता दिइनेछ । नगरभित्रका पञ्चेबाजा समूहहरूलाई व्यवसायिक बनाउन प्रोत्साहनका कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- ❖ नगर पुस्तकालयको थप व्यवस्थित र सुदृढ गरिनेछ ।

(५) समावेशीकरण/ज्येष्ठ नागरिक/महिला/युवा/दलित जनजाति/बालबालिका र तथा शहिद परिवार सम्बन्धि नीति :

- लक्षित वर्गका कार्यक्रमहरु जसको कार्यक्रम उसैको अगुवाईमा सम्पन्न गरी कार्यक्रम सञ्चालन मोडालिटी परिवर्तन गरिनेछ । यसका लागि लक्षित समूहका संयोजकहरुको क्षमता विकास, वडा तहसम्म सञ्जाल विस्तार र वर्षेभरी निरन्तर कार्यक्रम, सम्बाद अन्तरक्रिया हुनेगरी कार्यतालिका बनाई कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- शहिद परिवार, बेपत्ता परिवार, घाइते तथा अपांग र द्वन्द्व पिडितहरुका लागि विशेष कार्यक्रम ल्याइनेछ । लक्षित वर्ग सबैका लागि नगरपालिकाले एकमुष्ट विमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नेगरी नीतिगत प्रावधान ल्याइनेछ ।
- नगर भित्र निर्माण भएका सडकहरुको शहिदहरुको नाममा नामकरण गरिनेछ ।
- बाल विवाह न्यूनिकरणका लागि घरपरिवार, समुदायदेखि सचेतनाका अभियानहरु चलाइनेछ । बालविवाह न्यूनिकरण सम्बन्धी पञ्चवर्षिय रणनीतिक योजनालाई कार्यन्वयनमा लगिनेछ ।
- जातीय छुवाछुत सामाजिक रुपमा निन्दनिय र कानुनी रुपमा दण्डनीय मानविय कलंक भएकोले छुवाछुत मुक्त नगरपालिका घोषणा अभियानलाई अगाडि बढाइनेछ । आगामी वर्षभित्रमा नगरका ६,७,८ वडालाई छुवाछुतमुक्त वडा घोषणा गरिनेछ ।
- लोपोन्मुख जातीहरु, दलितहरु र जनजातीको उत्थान, विकास र संरक्षणको लागि कार्यक्रम उपलब्ध गराईनेछ । दलितहरुको पुखौली पेशाको आधुनिकीकरणको लागि विशेष व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- भोलिका समाज रुपान्तरणका वाहक बालबालिकाहरुको सर्वाङ्गिक विकासका लागि बाल विकासका चारवटै पक्षहरु (बालवचाउ, बालविकास, बालसंरक्षण, बालसहभागिता) मा ठोश नीति तथा कार्यक्रमहरुको तर्जुमा र कार्यन्वयन गरिनेछ । बालमैत्री स्थानीय शासनको मर्मलाई आत्मसाथ गरिनेछ । बालमैत्री स्थानीय शासनका लागि यसै आर्थिक वर्षदेखि युनिसेफसँगको सहकार्यमा कार्यक्रमहरु अगाडि बढाइनेछ ।
- ज्येष्ठ नागरिकहरुले आर्जेको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई संस्थागत गरिनेछ । घरपरिवार देखिनै ज्येष्ठ नागरिकहरुप्रति श्रद्धा र सम्मानको वातवरण सृजना गरिनेछ । सघीय तथा प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा ज्येष्ठ नागरिकहरुको लागि दिवा सेवा केन्द्र, ज्येष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र, निशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण शिवीर लगायतका कार्यक्रमहरुको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- पैत्रिक सम्पत्ती माथि महिलाको समान अधिकारका लागि पहल गरिनेछ । महिलाले सुरु गर्ने व्यावसाय, उद्योग दर्ता नविकरणमा विशेष छुटको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- नगरपालिकाले स्थापना गरेको सेफ हाउसको संस्थागत विकास गर्दै लगिनेछ । मनोबैज्ञानिक परामर्श, पारिवारीक एकिकरण र हिंसापिडितहरुको संरक्षणका लागि विशेष प्रवन्ध मिलाइनेछ । बहदो महिला हिंसालाई घरदेखि नै निरुत्साहन गरिनेछ ।
- महिलाहरुले घरयासी काम, परिवारको हेरचाह र बालबच्चाहरुको स्याहार सुस्हारमा पुर्याएको योगदानको उच्च मूल्यांकन गर्दै महिलाहरुको लागि सीपमूलक तथा व्यवसायिक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । गठन भएका आमा समुहलाई नगरपालिकाको विकासमा परिचालन गरिनेछ ।
- संरक्षणविहिन बालबालिका र महिलाहरुको उद्धार, संरक्षण तथा व्यवस्थापनका लागि संस्थागत व्यवस्था गरिनेछ । गरिवीकै कारण इटाभट्टामा काम गर्न जाने परम्परालाई विकास आयोजनाहरुलाई श्रममैत्री बनाई रोकिनेछ ।

- आगामी वर्ष नगरपालिकामा अपांग संरक्षण कोषको स्थापना गरिनेछ । परापूर्वकालदेखि सूचना खबर दिने पेशा अवलम्बन गर्दै आएका कटुवालेहरुको लागि विशेष प्रवन्ध गरिनेछ ।
- कोहिपनि आफन्त नभई संरक्षकको अभावमा सडक पेटिमा रात गुजारेका, मानसिक स्वास्थ्य कमाजोर भएका नगरक्षेत्रमा भौतारिने व्यक्तिहरुको उद्धार, स्वस्थोपचार र संरक्षणका लागि विगतदेखिको प्रयासलाई निरन्तरता गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्र रहेका सबै आमा समुह, महिला समुह र किशोरी समुहलाई सुचिकरण गर्ने व्यवस्था गरिनेछ
- समान कामको समान ज्याला लागु गरिनेछ । आगामी वर्षभित्रै GESI नीति तर्जुमा र कार्यन्वयनमा लगिनेछ।
- विशेष आवश्यकता भएका बर्गहरुलाई ध्यान दिदै भौतिक संरचना निर्माण, सेवा प्रावहमा प्राथमिकता, सहायता सामग्री प्रदान र विद्यालयमा अध्ययनरत अपांगहरुका लागि आत्मनिर्भरताका लागि सीप विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- भिन्न क्षमता भएका फरक किसिमले सक्षम नागरिकको विकास र उन्नयनका लागि विभिन्न लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछन । यस्ता नागरिकको सामाजिक सुरक्षा र आत्मबल अभिवृद्धिको लागि विशेष पहल गरिनेछ । नगरपालिकाभित्र गठन हुने विभिन्न समिति, कार्यदलहरुलाई समावेशी बनाइनेछ ।

(६) युवा तथा खेलकूद नीति :

- युवाहरु देश विकासका प्रमुख शक्ति हुन भन्ने कुरालाई मध्यनजर गर्दै “युवा सहितको गाँउ” भन्ने नारालाई अवलम्बन गरिनेछ । “युवा सहितको गाउँ, रोल्पा नगरपालिका समृद्धिको अर्को नाउँ” नामक युवा लक्षित कार्यक्रम लिइनेछ ।
- युवा विकास सम्बन्धी दश वर्षे कार्यक्रम (youth vision-2025)का ५ वटा खम्बाहरु (गुणस्तरीय र व्यवसायीक शिक्षा, रोजगारी, उद्यमशिलता र सीप विकास, स्वास्थ्य र सामाजिक सुरक्षा, युवा परिचालन सहभागिता र नेतृत्व विकास, खेलकुद र मनोरञ्जन) लाई युवा विकासको मार्गदर्शनको रुपमा सिद्धान्तको रुपमा अगिंकार गरिनेछ ।
- युवाहरुको सीप, सृजना र जाँगरलाई विकास निर्माण र नगरपालिकाको समृद्धिसँग आवद्ध गर्न नगरपालिकासँग युवा स्वरोजगार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । विदेशवाट फर्केका, कोरोना प्रभावित युवाहरुलाई लक्षित गरी रोजगार सृजना सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरुको सुरुवाती गरिनेछ । रोजगारी सृजना कार्यका लागि साना तथा उद्यमशिल कर्जा विना धितो उपलब्ध गराउने गरी नेपाल बैंक लिमिटेड लगायतका बैंकहरूसँग सहूलियत कर्जाका लागि साभेदारी गरिनेछ ।
- युवा क्लवहरुलाई नगरपालिकामा सुचिकरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । यस्ता संस्थालाई युवा परिचालन कार्यविधि बमोजिम प्रस्तावमा आधारित कार्यका लागि अनुदानको प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
- “स्वस्थ जीवन र अनुशासनका लागि खेलकुद” भन्ने नाराका साथ समग्र खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि एक वडा एक खेल मैदानको नीति अवलम्बन गरिनेछ । माडिचौरमा अवस्थित खेलकूद मैदानलाई पूर्वाधारयुक्त सुविधा सम्पन्न रंगशाला विकास गर्न पूर्वाधार विकास गर्दै लगिनेछ । लरिखोला, कालीमाटी, कोटगाँउ र दहचौर खेलमैदानलाई थप स्तरोन्नती गरिनेछ । कालिमाटि, लरिखोला लगायतका नगरका अन्य संभाव्य स्थानहरुमा खेलकुद मैदान निर्माण प्रकृया सघीय तथा प्रदेश सरकारको समन्वयमा अघि बढाइनेछ।
- नगरको शानको रुपमा रहेको टुँडिखेललाई अझै आर्कषक र बहुउपयोगी बनाई सभ्य र सुसस्कृत नगरवासीको परिचयको रुपमा स्थापित गरिनेछ ।

- खेलकूदको समूचित विकास गर्न हालै गठन गरिएको नगर खेलकूद परिषदलाई थप शसक्तिकरण गरी खेलाडीहरूको खोजी, प्रशिक्षण, खेल पूर्वाधारको निर्माण, प्रतियोगिता र खेलाडीहरूको आत्मसम्मान अभिवृद्धि हुने किसिमका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । विद्यालय तहदेखि खेलाडीहरूको पहिचान र विकास गर्न राष्ट्रपति रनिङ. सिल्ड प्रतियोगिता र आगामी वर्षदेखि अनुकुल मौसममा शहिद स्मृति कप प्रतियोगिता सञ्चालन गरिनेछ ।

(७) सामाजिक सुरक्षा नीति :

- अशक्त, बहुअपांगता भएका व्यक्ति, अभिभावकविहिन, बेसाहारा व्यक्तिहरूको जीवनरक्षाको लागि नगरपालिकाले अभिभावकत्व ग्रहण गर्नेछ । सबै नागरिकहरूलाई मर्यादित जीवन विताउने वातवरण सृजना गरिनेछ ।
- अभिलेख व्यवस्थापन प्रणालीलाई थप सुदृढ तुल्याइनेछ ।पञ्जिकरणलाई गाउँघरसम्म पुगी अभियानका रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- खरको छाना विस्थापन कार्यक्रमलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता प्रदान गरिनेछ ।
- जोखिमलाई मध्यनजर गरी सबै प्रकारका विमा कार्यक्रममा सहभागिता गराइनेछ । विमा प्रिमियम तिर्न नसक्ने लक्षित वर्गका लागि नगरपालिकाको तर्फबाट सहयोग र साभेदारी गरिनेछ ।
- ज्येष्ठ नागरिक र अपांगहरूका लागि बैकहरूको समन्वयमा वडास्तरमै सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको लागि तयारीका कार्यहरू अघि बढाइनेछ ।

(ग) पूर्वाधार विकास नीति :

- नगरक्षेत्रका प्रत्येक वडाका सडक, खानेपानी, सिंचाई र फोहोर व्यवस्थापन लगायत पूर्वाधार विकास सम्बन्धित कार्यहरूलाई सम्भाव्यता अध्ययन गरि आयोजना बैंक निर्माण गर्ने प्रक्रियालाई अघि बढाइनेछ । नगरपालिकाका गौरवका पूर्वाधारका आयोजना तोकिएकै समयमा सम्पन्न गर्न विशेष पहल गरिनेछ । पूर्वाधार तथा विकास आयोजनालाई आम नागरिकको आवश्यकता सम्बोधन गर्ने र रोजगारी सृजना गर्ने तर्फ केन्द्रित गरिनेछ ।
- हाम्रो कार्यकालको गौरवको आयोजनाको रूपमा प्रशासकिय भवनलाई तोकिएको मापदण्ड र गुणस्तरमा सम्पन्न गर्ने गरी अघि बढाइनेछ । यसका लागि संघीय सरकारसँग समन्वय र सहकार्यलाई जोड दिइनेछ ।
- सडक गुरुयोजना यसै आव भित्र बनाइनेछ । नगरक्षेत्रभित्र तयार हुने सार्वजनिक भवनहरूको एकरूपताका लागि मापदण्ड विकास गरिनेछ । चालु आवका अधुरा विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाका संरचनाहरूलाई मध्यनजर गर्दै आगामी वर्षदेखि कार्यन्वयनको फरक मोडालिटी अवलम्बन गरिनेछ ।
- रोल्पा नगरपालिकाको १० वटै वडा जोड्ने रिङरोडको योजनालाई संघीय तथा प्रदेश सरकारको समन्वयमा यसै वर्ष देखि अगाडि बढाइनेछ । नगरपालिकाको केन्द्र लिवाङ देखि वडा केन्द्रसम्म जोडिएका सबै सडकहरूलाई स्तरोन्नती गरी बाह्रैमहिना चल्ने गरी विकास गरिनेछ । नगरको सबै वडाहरूमा ठूला योजनाहरू सडक, खानेपानी, सिंचाई एवं अन्य पूर्वाधार निर्माणमा एच निर्माण गरि व्यवस्थित रूपमा कार्य सञ्चालन सुरुवाती गरिनेछ । नगरभित्रका पूर्वाधार निर्माण गर्दा वडास्तरीय, नगरस्तरीय र प्रदेश/संघस्तरीय योजना गरी ३ तहमा वर्गिकरण गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- छिमेकी जिल्ला तथा अन्य पालिकासँग जोड्ने, नगरपालिका क्षेत्रका विशेष महत्व राख्ने किमिचौर-बाजावाङ-माडिचौर-लिवाङ-घर्तीगाउँ सडक, घोराही-कोछाप-सल्लीबोट -लिवाङ-थवाङ सडक, मिरुल, कुवापाताल- गौराकुटी जोड्ने सडक, लिवाङ-जंकोट-कुरेली सडक, रुन्टी- गोगनपानी -पुरानोगाउँ -

कुवाबगर- देउराली, लिवाड-ह्वामा-मिरुल सडक, खुमेल-भनभने भुम-लिवाड सुनिलमार्ग, लिवाड लाटावाड-मिरुल, धवाड-जलजला सडक लगायतका सडकहरुको विकास र विस्तरलाई निरन्तरता दिइनेछ।

- अत्यावश्यक बाहेक नयाँ ट्याक खोल्ने कार्यलाई निरुत्साहित गर्दै भर्खरै मात्र खोलिएका नयाँ सडकहरुलाई स्तरोन्नती गरि नियमित संचालनमा ल्याइनेछ। आगामी वर्षभित्रमा गुरुडगाउँ दहखोला नेपाले सडकको विस्तार गरिनेछ। पूर्वाधार विकास गर्दा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनलाई समेत मध्यनजर गरिनेछ। नगरपालिका क्षेत्रभित्र संचालित ठूला आयोजनाहरुको निर्माणमा प्रारम्भिक वातावरणीय मूल्यांकन IEE र BIO Engineering को प्रविधि अवलम्बन गरिनेछ।
- नगरका मुख्य मुख्य सडकहरुको लगतकट्टा नभएकोले आगामी वर्षभित्र लगतकट्टा प्रक्रिया अघि बढाइनेछ।
- शहरी योजना तथा भवन निर्माण मापदण्ड, २०७२ को पूर्ण परिपालनामा जोड दिइनेछ। हालै जग्गा बर्गिकरण भए अनुसार कृषियोग्य जमिनको खण्डिकरणमा आवास निर्माण र बस्ती विकासमा रोक लगाइनेछ।
- हालसम्म पनि विद्युत सुविधा नपुगेका सबै घरमा बिजुली बत्ति पुग्ने गरि सघं तथा प्रदेशसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ। नगरक्षेत्रका लघुजलविद्युत आयोजनाहरुको सुदृढीकरण र क्षमता विकास गरिनेछ।
- वैकल्पिक उर्जाको रुपमा सौर्य उर्जा, शुन्य फोहोर मैलाको रुपमा वायो ग्यासको विकास गरिनेछ। यसका लागि आगामी वर्षभित्रमा ल्याण्डफिल्ड साइटको व्यवस्था गर्नुका साथै वायो ग्यासको संभाव्यता अध्ययन कार्य अघि बढाइनेछ।
- नयाँ बजार र नयाँ वस्ती विकासका लागि योजनावद्ध प्रयास गरिनेछ। Land Pooling को माध्यमबाट व्यवस्थित बजार र वस्तीको विकास गरिनेछ। पुरानो बजारहरुलाई क्रमशः सुधार गरि सडक चौडा गर्ने, ढल तथा नालाको व्यवस्था सुधार गरिनेछ। बजारउन्मुख क्षेत्रमा एकीकृत पूर्वाधार विकासमा जोड दिइनेछ। नगरपालिका भित्रका बाटोलाई मापदण्ड अनुसार फराकिलो बनाइनेछ। बजार क्षेत्रमा अव्यवस्थित रहेका पोल तथा तारहरुलाई व्यवस्थित गरिनेछ।
- नगरक्षेत्र भित्रका वडाहरुमा कुलो तथा पाइप सिँचाइ प्रणालीद्वारा सिँचाइ सम्भव नभएका क्षेत्रहरुमा लिफ्टिड सिँचाई प्रविधिको अवलम्बन गरिने छ। कोटगाउँ, माडिचौर लगायतका संभाव्य स्थानहरुमा Deep boring को लागि प्रक्रिया अघि बढाइनेछ।
- मडिचौरमा अगाडि बढाइएको घना बस्ति कार्यक्रमलाई एकीकृत पूर्वाधार विकास सहित “स्मार्ट भिलेजको” रुपमा विकास गर्न पहल गरिनेछ।
- पूर्वाधार विकासमा दिगोपना कायम गर्न सानातिना भैपरी आउने पूर्वाधार निर्माण गर्नका लागि कूल पूँजीगत बजेटको वडा स्तरीय आयोजनाका लागि कम्तिमा ५ प्रतिशत र नगरस्तरीय योजनाका लागि ५ देखि १० प्रतिशत बजेट मर्मत सम्भार कोषमा विनियोजन गरिनेछ। यस्ता आयोजनाहरुको निर्माणमा जिल्लाव्यापी एकरूपताका लागि जिल्ला दररेटलाई अवलम्बन गरिनेछ।
- नगर यातायात र नगर ग्रामीण यातायातलाई व्यवस्थित र सुरक्षित बनाइनेछ। सवारी अनुशासन कायम गर्दै नगरक्षेत्रभरीको न्यूनतम भाडादर कायम गरिनेछ। अटोरिक्सा सञ्चालनका मापदण्ड तयार गरी दर्ता अनिवार्य गरिनेछ। यातायात प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न सवारी मापदण्ड तोकि रुट परमिटको व्यवस्था सुरुवाती गरिनेछ। नगरवस सञ्चालनको लागि संभाव्यता अध्ययन गरिनेछ।
  - हेलिप्याडको स्तरउन्नती र नगरक्षेत्रमा एक एयरपोर्टको संभाव्यता अध्ययन प्रकृया अघि बढाइनेछ।

- धाड.सी खोला घाट र नगरका अन्य क्षेत्रहरूमा शवदाह गृह र किरियापुत्री भनवको थप पूर्वाधारको विकास गरिनेछ ।
- वडा नं ०६ को डर्कवाग जलाशालय आयोजनालाई बहुउद्देश्यीय आयोजनाको रूपमा निर्माण प्रक्रिया अधि बढाइनेछ । यसका लागि सघीय तथा प्रदेशिक सरकारसँग थप स्रोत साधनको लागि सहकार्य गरिनेछ ।
- बाढि पहिरोवाट विस्थापित भएका वडा नं ०७ मा आवास निर्माण कार्य सम्पन्न भैसकेकोले हस्तान्तरण कार्य गरिनेछ, र एकीकृत वस्ती विकासका अन्य पूर्वाधार विकासका लागि विशेष पहल गरिनेछ ।
- विकास आयोजनाहरूलाई पारदर्शी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन हुने भए कार्यक्रमहरूको जवाफदेहिता अभिवृद्धिको लागि उपभोक्ता समिति दर्ता, नविकरण जस्ता प्रकृत्यालाई प्रष्टाउन कार्यविधिको तर्जुमा गरिनेछ । विकास आयोजनाका कार्यहरूलाई समयमा सम्पन्न गर्न तथा उपभोक्ता समितिलाई सहज हुने गरी कार्या वातावरण बनाउन योजना शुरु गर्नु पूर्व अभिमुखिकरण तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । एकभन्दा बढि समितिको अध्यक्ष रहने गरी उपभोक्ता समितिमा रहन रोक लगाइनेछ । उपभोक्ता समिति मार्फत भएका आयोजनाहरू भुक्तानी पछि वेवारिसे जस्तै भएकोले आयोजना निर्माणको १ वर्षसम्म मर्मत र संरक्षणको निम्ती जिम्मेवारी बनाउन निश्चत रकम मर्मत संहार कोषमा धरौटी राख्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूलाई तोकिएको समय र गुणस्तरमा सम्पन्न गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ । वर्षान्तरमा हुने ठूलो खर्च र कार्यचापलाई मध्यनजर गरी असारे विकासलाई प्रतिस्थापन गर्न आयोजना तथा विकास कार्यक्रम कार्यन्वयनको लागि समयसीमा सहितको कार्यविधि तयार गरिनेछ ।

(घ)मर्मत सम्भार सम्बन्धी नीति :

- सवै वडाहरूमा बाढि महिना सवारी साधन चलन सक्ने सडक (All weather Road) बनाउन मर्मत संभार कोष स्थापना गरी सो कोषवाट नियमित काम गरिनेछ ।
- वडा ७ को चडलिग,घापामा सामुदायिक भवन निर्माण र वडा नं २ सालावाड र खादवाडमा आमासमूहका भवनको थप पूर्वाधार विकास गरिनेछ । अन्य वडाका सामुदायिक भवनहरूको उपयोग, मर्मत संहारका लागि समुदायसँगको सहकार्यमा विशेष पहल गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको बजार क्षेत्रमा विग्रिएका सौर्य सडक वत्तीहरूको मर्मत, संहार गरिनेछ । बजारक्षेत्रमा सीसीटिभी मर्मत तथा थप जडान गरी कन्ट्रोल रुमको व्यवस्था गरिनेछ । उज्यालो लिवाड. कार्यक्रमलाई आगामी वर्षभित्रै सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।

ड) वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन:

- वन क्षेत्रलाई समृद्धिको आधारको रूपमा विकास गरी वनवाट आम्रदानी, रोजगार सृजना र जीवनस्तर उकास्त जडिवुटी र जैविक विविधताको संरक्षण र संवद्धन गरिनेछ ।
- सफा, सुन्दर र हरियाली नगरपालिका निर्माणका लागि हरित सडक, खोला खोल्सामा वृक्षारोपण, बाँस रोपण, रुख तथा बाँसद्वारा तटवन्धन, सामुदायिक भवनको संरक्षण, खाली ठाँउमा वृक्षारोपण कार्य अभियानकै रूपमा गरिनेछ ।

- एक घर एक विरुवा, घरको छत र वरणडामा कौशि खेतीको शुरुवात गरी नगरलाई सफा र हरियाली नगरको रूपमा विकास गरिनेछ । प्लाष्टिक प्रयोगका हानीहरु बारेमा आम नागरिकहरुमा सचेतीकरण गर्दै नगरपालिकालाई प्लाष्टिक मुक्त नगरपालिको रूपमा घोषणा गरिनेछ ।
- शहरको सौन्दर्य अभिवृद्धि गर्न रोल्पा नगरपालिकाका शहरी क्षेत्रहरुमा एक पसल/एक घर दुई गमलाको कार्यक्रमलाई अभियानको रूपमा यसै वर्ष भित्रमा सम्पन्न गरिनेछ ।
- नगरपालिकालाई पूर्ण सरसफाईयुक्त नगर घोषणा गर्नेतर्फ अभियान अगाडि बढाईनेछ ।
- जडिबुटीलाई प्रकृतिको देनको रूपमा मात्र नभई व्यवसायिक खेतीको रूपमा विकास गरिनेछ । धवाड, दावोट, पातिहाल्ना-भीरखोला तथा ह्वामा क्षेत्रलाई जडिबुटी पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- नगरको सैन्दर्यसँग गासिएका माडिखोला र धाडसीखोलाको सफाईमा विशेष ध्यान दिइनेछ । नगरक्षेत्रका अन्य खोला खोल्साहरुमा ढल मिसाउन निरुत्साहन गरिनेछ । नदी तथा खोलामा विषाधी राख्दा माछा लगायतका अन्य जलचरहरुको अस्थित्व नै संकटमा पर्न सक्ने देखिएकोले उक्त कार्यमा कडाई गरिनेछ । माडिखोला र सहायक खोलाको आधुनिक प्रविधि अपनाई बहुउपयोग र संरक्षण गरिनेछ ।
- Zero Waste प्रणालीलाई अझ प्रभावकारी बनाई घरवाट उत्पादन हुने फोहोरलाई मलको रूपमा र अन्य फोहोरवाट आधुनिक प्रविधि अपनाई बैकल्पिक उर्जा निकाल्न थप अध्ययन गरिनेछ ।
- नगरभित्र हुने भूखलन, वाढी पहिरो, आगलागी, भुकम्प, आदि जस्ता प्राकृतिक विपत्ति र अन्य कृत्रिम विपत्तिवाट तुरुन्त खोजी, उद्धार र राहत प्रदान कार्य गर्न नगरपालिका, नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल प्रहरी र नेपाल रेडक्रससँग समन्वय गरिनेछ । नगरपालिकामा विपद व्यवस्थापन केन्द्र र आपतकालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र स्थापना गरिने छ । विपद् व्यवस्थापनका लागि अस्थायी Shelter को व्यवस्था गरिने छ । नगरपालिकाको वडा नं ५ कोछापमा आगलागी वडा नं १० को भूम र धाड.सीमा हावाहुरीका कारण नीजि आवास तथा विद्यालयमा परेको क्षतिलाई तुरुन्तै सम्बोधन हुने गरी राहतका कार्यक्रमहरु अधि बढाइएकोछ ।

(च)सुशासन तथा संस्थागत सम्बन्धी नीति :

(१)आन्तरिक आय वृद्धि/कर/राजश्व परिचालन सम्बन्धी नीति :

- हामीले तिरेको कर हाम्रै विकासका लागि भन्ने अभियानका साथ नगरक्षेत्रका सबै आर्थिक क्रियाकलापहरुलाई करको दायरामा आवद्ध गरिनेछ । नगरपालिकालाई आन्तरिक आयमा सुदृढ गर्न राजश्व प्रणालीमा सुधार गरिनेछ । आन्तरिक आय वृद्धि गर्नका लागि राजश्वका/करका विभिन्न क्षेत्रहरुको पहिचान गरिनेछ । करको दर भन्दापनि दायरा फराकिलो नागरिक मैत्री कर नीति अंगिकार गरिनेछ ।
- चालु खर्चलाई मितव्ययी र बाञ्चित सीमाभित्र राखी पुजीगत खर्चलाई प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा समयमै खर्च गर्ने प्रणालीको विकास गरिनेछ ।
- नदीजन्य बस्तुहरु बालुवा, गिट्टी र ढुंगाका लागि टेण्डर आव्हान गरि करको दायरामा ल्याउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । नगरक्षेत्रभित्रका टेलिफोन टावर, केवल लाइन र होर्डिड. बोर्डमा कर लगाईनेछ ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापन वापत प्रत्येक घरधुरी, संघसंस्था, कार्यालय, व्यापारिक पसललाई कर/शुल्क लगाईनेछ ।
- नगरपालिकाले विभिन्न क्षेत्रवाट प्राप्त गर्ने कर, शुल्क तथा दस्तुरलाई प्रभावकारीरूपले संकलन गर्नका लागि सम्बन्धित सरोकारवाला निकायसँग सहकार्य गरिनेछ

- लिसो लगायत वन पैदावर, ढुङ्गा, वालुवा गिट्टी लगायतका क्षेत्रको सुक्ष्म अध्ययन गरि कर प्रणालीमा ल्याइनेछ । हालसम्म असुली गर्न नसकिएको घरवहाल कर लगायतका कराधारहरुको अध्ययन गर्न विज्ञ सहितको राजश्व परामर्श कार्यदल गठन गरी अधि बढिनेछ । प्रदेश शुसासन केन्द्रको प्राविधिक सहायतामा तयार भएको राजश्व सुधार योजनाको कार्यन्वयन गर्दै लगिनेछ ।
- नगरपालिका भित्र रहेका खोला तथा खनिज पदार्थहरुको संभाव्य अध्ययन गरिनेछ र उर्जा एवं खनिज पदार्थ उत्खनन कार्यलाई अगाडी बढाइ आन्तरिक आय श्रोतलाई दिगो बनाइनेछ ।
- कर संकलन लागत कमी गर्न सबै वडाहरुमा अनलाइन प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ । नगरपालिकाको अनलाइन कर पेमेन्ट प्रणालीलाई अभि प्रभावकारी बनाइनेछ । स्वेच्छिक र वढि कर तिर्ने करदातालाई सम्मान गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ ।

(२) मानव संशाधन सम्बन्धी नीति :

- नगरपालिका कार्यालय, वडा कार्यालय र विषयगत शाखा कार्यालयहरुको कर्मचारीहरुमा Chain of Command, सेवा ग्राही प्रति उत्तरदायी र कर्मचारी आचारसंहिता निर्माण गरि सदाचार पद्धति र आत्मानुशासन लागू गरिने छ । आगामी बर्ष जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको क्षमता विकासका लागि विज्ञ सहितको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- नागरिकहरुको आकांक्षा र अपेक्षा अनुरूपको जनमैत्री सेवाप्रवाहको लागि तप्परता विकास गर्न उत्प्रेरणाका कार्यहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- महामारी र विपद्को समयमा अहोरात्र खटिने जनप्रतिनिधि, राष्ट्रसेवक कर्मचारी र पत्रकारहरुको स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम मार्फत उत्प्रेरणा र सामाजिक सुरक्षा कायम गरिनेछ ।
- कर्मचारीहरुको कार्यसम्पादन मूल्यांकनका वस्तुनिष्ठ सूचकहरु तयार गरी बर्षभरिमा गरी उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने शिक्षक, कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्ने नीति लिइनेछ । आगामी बर्षभित्रमै सबै कर्मचारीहरुको कार्यविवरण बनाई लागू गरिनेछ ।
- नगरभित्र कार्यरत सबै कर्मचारीहरुको स्वचालित चक्रिय सरुवा प्रणालीको नीतिगत प्रवन्ध मिलाइनेछ । कर्मचारीको सरुवालाई दण्डको रुपमा नबुझि वडा तथा शाखागत दुवै कार्यको अनुभव लिने, जनमुखी सेवा प्रवाह गर्ने अवसरको रुपमा ग्रहण गर्न नीतिगत प्रावधानको विकास र कर्मचारीको उत्प्रेरणा अभिवृद्धिका कार्यक्रम ल्याइनेछ ।

(३) सुशासन,संगठन विकास तथा कार्यालय व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति :

- संघीय सरकार, प्रादेशिक सरकार र स्थानीय तहको ऐन नियमानुसार नगर कार्यपालिकालाई आवश्यक पर्ने श्रोतको व्यवस्था हेरी संगठन संरचना र दरवन्दी श्रृजना गर्न Organization Development (OD) अध्ययनको आधारमा पदपूर्ति गरिनेछ । चुस्त र फुर्तिलो संगठन, बहुसीपयुक्त कर्मचारीको विकास तर्फ पहल गरिनेछ । अत्यावश्यक बाहेका आगामी बर्ष नगरपालिकालाई आर्थिक दायित्व पर्नेगरी जनशक्ति थप गरिनेछैन ।
- नगरको स्थापना दिवश (२०७३ फागुन २७) लाई विशेष हर्ष उल्लासका साथ मनाइनेछ । सोहि अवसरमा बर्षभरिमा उत्कृष्ट कार्य गर्ने नगरपालिकाका कर्मचारी, शिक्षक, स्वास्थ्यकर्मी, उपभोक्ता समिति, निर्माण व्यवसायी, करदाता, संचारकर्मी, टोल विकास समिति र नमूना उद्यमीहरुलाई सम्मान गर्ने पद्धतीको निरन्तरता दिइनेछ ।

- सरकारी तथा सार्वजनिक निकाय लगायत सबै क्षेत्रमा सदाचार संस्कृतिको अवलम्बन गरिनेछ । म भ्रष्टाचार गर्दिन र हुन पनि दिन्न देश र जनताका लागि इमान्दार भएर काम गर्नेछु” भन्ने प्रतिज्ञा सहितको सुशासन कार्य संस्कृतिको प्रवर्द्धन गरिनेछ । भ्रष्टाचार रोकथाम तथा नियन्त्रणको कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- नागरिक मैत्री सेवा प्रवाह, कार्यसम्पादनमा सहजताका लागि नगरपालिकामा कार्यरत जनशक्तिलाई आवश्यकताका आधारमा वडाहरुमा नै रहने गरी परिचालन गरिनेछ । नगर प्रहरिलाई तालिम, प्रशिक्षण र कार्यअनुभवका माध्यमले नगरको **Intellegence unit** का रुपमा विकास गरिनेछ ।
- नगरपालिकामा कार्यरत सबै राष्ट्रसेवक कर्मचारीको मनोबल उकास्न र सेवा प्रवाहलाई जनमैत्री र चुस्त, दुरुस्तता बनाउन सघीय सरकारले घोषणा बमोजिम तलव सुविधा र अन्य उत्प्रेरणात्मक कार्यक्रमहरु (विमा, कल्याण कोष, पेन्सन कोष....) कार्यन्वयनमा ल्याइनेछ । सामाजिक सुरक्षाको दायरामा नसमेटिएका कार्यअवधि पाँच वर्षवढि पुगेका कर्मचारीहरुको नागरिक लगानी कोषसँग समन्वय गरी नागरिक पेन्सन योजनामा सहभागिता गराइनेछ ।
- कार्यालयको सेवा प्रवाहलाई जनमैत्री बनाइनेछ । कार्यालय परिसरमा हेल्प डेक्सको स्थापना गरी सेवाग्राहीलाई फाइल बोकी शाखा शाखामा धाउनुपर्ने बाध्यताको अन्त्य गरिनेछ । कार्यालय परिसरभित्रै बैकिङ. सेवाको समेत सुरुवाती गरिनेछ ।
- गत आर्थिक वर्षको सुरुदेखि सबै प्रकारका भुक्तानीहरुलाई इएफटि प्रणालीलाई थप सहज बनाइनेछ । विद्युतिय भुक्तानी प्रणालीले सुशासन र पारदर्शिताको बहाली गर्ने नै छ । नगरको दैनिक आम्दानी र खर्च आम नागरिकले थाह पाउने गरी **Day to day Disclosure** गर्ने प्रणालीको विकास गरिनेछ ।
- बढ्दो उर्जा संकट र वित्तिय स्खलनलाई मध्यनजर गर्दै इन्धन बचाउ अभियान सुरुवाती गरिनेछ । कार्यालय आवतजावत र नीजि प्रयोजनका लागि सरकारी सवारी साधनहरु घरमा लैजाने प्रणाली अन्त्य गरिनेछ । आगामी श्रावण ०१ गतेदेखि व्यक्तिगत लगवुक प्रणाली अनिवार्य गरिनेछ ।

(४) सार्वजनिक नीजि साभेदारी नीति :

- गाँउ नगरको रुपमा रहेको रोल्पा नगरपालिकामा गाँउ नगर साभेदारी विकासको रुपमा अगाडि वढाइने छ । नगरपालिकाको विकास र सम्वृद्धिका लागि सहकारी अभियानलाई व्यापक बनाइनेछ ।
- निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र र सार्वजनिक क्षेत्र बीच सहकार्यको आधारमा विकासका कार्यक्रम गरिनेछ ।
- यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र मनोरञ्जनात्मक पार्क, उद्यान, पुस्तकालय, फोहोरमैला व्यवस्थापन, हाट बजार संचालन, जस्ता कार्यका लागि सार्वजनिक निजी साभेदारी मोडलमा काम गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ । यसका लागि उद्योग वाणिज्य संघ लगायतका अन्य सरोकारवाला निकायसँग सहकार्य गरिनेछ ।
- रोल्पा. स्थित रोल्पा उद्योग वाणिज्य संघ, साना घरेलु महासंघ होटल व्यवसायी संघ, स्थानीय क्लवहरु, सञ्चार संस्थाहरु, यातायात व्यवसायिक समितिहरु, ट्रेक व्यवस्थापन समितिसँग सहकार्य र साभेदारी मोडलमा कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछन ।
- मासु व्यवसायीहरुसँगको सहकार्यमा मासु पसल (FRESH HOUSE) सुधार, पशुवधशाला निर्माण जस्ता कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

(५) सूचना तथा संचार नीति :

- सूचना प्रविधिको जमनामा पनि अभैसम्म फोन तथा मोवाइल सेवाबाट कोही पनि वञ्चित हुन नपर्ने गरि नगरपालिकाका नेटवर्क नपुगेका स्थानहरूको पहिचान गरि सघीय तथा प्रदेश सरकारसँगको समेत सहकार्यमा क्षमता विस्तार गरिनेछ ।
- नगरपालिकाबाट संचालित विविध विकास कार्यक्रम, सेवा प्रवाह, अन्य गतिविधिहरूको अधिकतम सार्वजनिक गरी पारदर्शिता र जवाफदेहितामा अभिवृद्धि गर्न सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग बढाइनेछ । सवै वडा कार्यालयहरूको इन्टरनेट क्षमता विस्तार गर्नका साथै विद्यालयहरूमा सूचना प्रविधि भित्राउन अनुदान र प्रोत्साहनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछन ।
- स्थानीय पत्रपत्रिका, जस्ता सञ्चारका साधनहरूको क्षमता विकास मार्फत आम नागरिकको पहुँचयोग्य तुल्याइनेछ । नगरपालिकाका विज्ञापन, सूचना, बैकल्पिक सिकाई कार्यक्रम जस्ता विविध कार्यहरूमा स्थानीय सञ्चार माध्यमहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । पत्रकारहरूलाई तालिमका माध्यमले व्यवसायिक बनाउन प्रोत्साहन गरिनेछ । यस्ता गतिविधिहरूलाई थप प्रभावकारी बनाउन पत्रकार महासंघ लगायत सञ्चार क्षेत्र सँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको महत्वपूर्ण अभिलेखहरूलाई डिजीटाइजेसन गरी सुरक्षित गरिनेछ । नगरवासीका सम्पूर्ण अभिलेखहरूलाई खोजेको बेला तुरुन्त पाउने गरी सुरक्षित भण्डारणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- खोजमूलक र अनुसन्धानमूलक पत्रकारितालाई प्रवर्द्धन गर्न विभिन्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

(६) सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययीता सम्बन्धी नीति :

- खस्किदो अर्थतन्त्रको लक्ष्यण, राजश्व संकलनमा आउने संकुचन, सघं तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त बजेट तथा सार्वजनिक खर्चमा पर्ने चापलाई व्यवस्थापन गर्न आगामी वर्ष सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययीता अपनाइनेछ । आगामी वर्ष फर्निचर सवारी साधन र कम्प्युटरहरूको खरिद गरिनेछैन ।
- कार्यालय फिल्डमा खटिने कर्मचारीहरूलाई दैनिक भ्रमण भत्ताको साटो नियमानुसार इन्सेन्टिभ उपलब्ध गराइनेछ ।
- नगरपालिकामा हुने खर्चलाई मितव्ययी र एकरूपता कायम गर्न आगामी वर्षदेखि सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड तयार गरी कार्यन्वयन गरिनेछ ।

(७) सामाजिक परिचालन तथा टोल विकास नीति :

- टोल विकास संस्थाको गठन र सहकार्य तथा सामुदायिक संघ संस्थाहरूको सहयोग, समन्वय र सक्रियतामा सामुदायिक विकासका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- सामुदायिक संस्थाहरू एवं लक्षित वर्ग केन्द्रित पूर्वाधार विकास, संथागत विकास, आयमूलक एवं सीपमूलक कार्यक्रम तथा क्षमता विकास सम्बन्धि कार्यक्रमहरू टोल विकास संस्था मार्फत संचालन गरिनेछ ।

(८) न्याय सम्बन्धी :

- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानूनको परिधिमा रही सर्वसुलभ रूपले सर्वसाधारणलाई न्याय दिलाइनेछ ।
- प्रत्येक वडा कार्यालयहरूमा मेलमिलाप केन्द्रहरूको स्थापना गरी न्याय सेवालाई जनताको घर दैलोमा पुऱ्याइनेछ ।
- तालिम प्राप्त मेलमिलापकर्ताहरूलाई सुचिकरण र क्षमता विकास गरिनेछ ।

- न्यायिक समितिको संस्थागत क्षमता विकास गरिनेछ । आगामी बर्षभित्रै न्यायिक समितिको कार्यसम्पादनमा सहजताका लागि नीतिगत प्रवन्ध मिलाइनेछ ।

(९) मर्यादा पालन सम्बन्धी नीति :

- नगरसभा संचालन कार्यविधि २०७४ मा उल्लेखित मर्यादा पालन सम्बन्धि उल्लेखित विषयहरूलाई कडाईका साथ पालनामा जोड दिईनेछ
- जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरूका लागि आचारसंहिता बनाई लागू गरिनेछ ।
- नगर कार्यपालिकाको बैठकबाट स्वीकृत विभिन्न ऐन, नियमावली, कार्यविधि तथा आचार संहिताको पूर्ण परिपालनामा जोड दिईनेछ ।

(१०) अन्य :

- नगरपालिकाको समग्र कानुनी तथा सामाजिक अवस्थालाई व्यवस्थित गर्न आगामी बर्षभित्रमा नगर प्रहरीलाई थप जिम्मेवारीको व्यवस्था गरिनेछ । संघीय प्रहरी, प्रादेशिक प्रहरी र आवश्यकता अनुसार नगर प्रहरी विच समन्वय गरी नागरिकको जीउधनको शान्ति सुरक्षा र कानूनी राज्यको प्रत्याभूति दिलाइनेछ ।
- सभ्य र समृद्ध नगरपालिकाका लागि मदिरापान तथा मद्यपानको प्रयोगलाई नियन्त्रण गरिनेछ । मदिरा पसल सञ्चालनको लागि मापदण्ड तयार गरी व्यवस्थित बनाइनेछ ।
- नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका सार्वजनिक जग्गाहरूको अभिलेखीकरण गरी उचित संरक्षण र सदुपयोगको व्यवस्था गरिनेछ ।

